

Rolnummers 1641, 1663 en 1713
Arrest nr. 77/2000 van 21 juni 2000

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken en over artikel 3 van voormeld koninklijk besluit, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Bergen, de Correctionele Rechtbank te Brugge en de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en G. De Baets, en de rechters H. Boel, L. François, J. Delruelle, H. Coremans en M. Bossuyt, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

a. Bij vonnis van 23 februari 1999 in zake het openbaar ministerie en C. Berwaert tegen G. Mercier, M. Mercier en de b.v.b.a. La bonne affaire, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 11 maart 1999, heeft de Correctionele Rechtbank te Bergen de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schendt artikel 6 van de wet van 2 juni 1998, dat bepaalt dat het aan personen vóór de inwerkingtreding van de wet opgelegde verbod krachtens de artikelen 1, *lbis* en 2 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934, na de inwerkingtreding van kracht blijft totdat tien jaar zijn verstreken sedert de datum van de veroordeling die tot het verbod aanleiding heeft gegeven, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat :

- die verbodsbepaling wordt toegepast zonder dat de veroordeelde gedagvaard werd of uitgenodigd werd zich ter zake nader te verklaren;

- zij niet is opgenomen in het beschikkend gedeelte van de beslissing tot veroordeling en niet het gevolg is van een op tegenspraak gevoerd rechtsgeding ?

2. Schendt artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934, zoals gewijzigd bij artikel 86 van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering, dat een niet gerehabilteerde gefailleerde verbiedt om bepaalde in artikel 1 van het genoemde koninklijk besluit bedoelde functies uit te oefenen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat :

- die verbodsbepaling van toepassing is zonder dat de gefailleerde werd gedagvaard of uitgenodigd werd zich ter zake nader te verklaren;

- zij niet is opgenomen in het beschikkend gedeelte van de beslissing van de rechtbank van koophandel en niet het gevolg is van een op tegenspraak gevoerd rechtsgeding;

- zij niet gepaard gaat met enige beperking in de tijd, tenzij in geval van rehabilitatie ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1641 van de rol van het Hof.

b. Bij vonnis van 21 april 1999 in zake het openbaar ministerie, E. Hanchard, P. Cession, de n.v. Ebov-Invest en de n.v. Heco & C° tegen P. Marchand en A. Marchand, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 23 april 1999, heeft de Correctionele Rechtbank te Brugge de volgende prejudiciële vraag gesteld :

«Schendt artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 [tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken], dat bepaalt dat het aan personen voor de inwerkingtreding van de wet opgelegde verbod krachtens de artikelen 1, 1bis en 2 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 na de inwerkingtreding van kracht blijft totdat tien jaar zijn verstreken sedert de datum van de veroordeling die tot het verbod aanleiding heeft gegeven, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat :

- die verbodsbepaling wordt toegepast zonder dat de veroordeelde gedagvaard werd of uitgenodigd werd zich terzake nader te verklaren;

- zij niet is opgenomen in het beschikkend gedeelte van de beslissing tot veroordeling en niet het gevolg is van een op tegenspraak gevoerd rechtsgeding ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1663 van de rol van het Hof.

c. Bij vonnis van 17 juni 1999 in zake de procureur des Konings tegen E. Verheyden en S. Verheyden, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 24 juni 1999, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

«Is artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken, strijdig met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het in overgangsmaatregelen voorziet voor een bepaalde categorie van veroordeelden en nalaat in dezelfde maatregelen te voorzien voor een andere categorie van veroordeelden, die nochtans uitdrukkelijk worden beoogd in de andere artikelen van die wet, waardoor aldus een discriminatie tussen die beide categorieën wordt teweeggebracht ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1713 van de rol van het Hof.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil*

In de zaak nr. 1641

De eerste beklagde is in 1986 en in 1988 wegens verschillende misdrijven tot drie maanden gevangenisstraf met uitstel veroordeeld; hij is een niet-gerehabiliteerde gefailleerde uit kracht van een vonnis van de Rechtbank van koophandel te Bergen van 15 juni 1992.

De twee beklaagden zijn voor de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen gedagvaard omdat zij meer bepaald als dader of medeplichtige, door een tussenpersoon, de functie van zaakvoerder in een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid hebben uitgeoefend of de functie waarbij macht wordt verleend om die vennootschap te verbinden, wat in strijd is met de artikelen 1 en 3 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934.

De Rechtbank stelt vast dat de arresten nrs. 57/98 en 87/98 van het Hof de artikelen 1 en *lbis* van dat besluit hebben gecensureerd (in zoverre zij een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod instellen), dat die artikelen door de wet van 2 juni 1998 zijn gewijzigd om het automatische en onbeperkte karakter van het beroepsverbod op te heffen, en dat artikel 6 van die wet voor de beklaagden een overgangsbepaling bevat die voordeliger is dan het vroegere systeem, doordat het bepaalt dat het in het geding zijnde verbod, wanneer het vóór de inwerkingtreding van de wet is uitgesproken, van kracht blijft totdat tien jaar zijn verstreken sedert de datum van de veroordeling die tot het verbod aanleiding heeft gegeven. De Rechtbank doet echter opmerken dat dit verbod nog steeds gedeeltelijk het automatische gevolg is van een veroordeling, dat het niet door het openbaar ministerie is gevorderd en dat er geen debat over is gevoerd.

Zij stelt overigens vast dat artikel 3 van het besluit nr. 22, dat de niet-gerehabiliteerde gefailleerde een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod oplegt, niet is gewijzigd.

Zij heeft bijgevolg het Hof de twee bovenvermelde vragen gesteld.

In de zaak nr. 1663

De eerste beklagde is in 1976 en in 1984 door de Correctionele Rechtbank te Brugge veroordeeld tot gevangenisstraffen van respectievelijk zes en acht maanden, telkens met uitstel, wegens verscheidene misdrijven. Hij is voor de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge gedagvaard wegens overtreding van de artikelen 1, f en g, en 4 van het voormelde koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934, doordat hij in de periode tussen 1 januari 1993 en 28 mei 1997 in vier vennootschappen verscheidene functies heeft uitgeoefend.

De Rechtbank stelt vast dat het Hof in zijn arrest nr. 87/98 het automatische en definitieve karakter heeft veroordeeld van het beroepsverbod bedoeld in de artikelen 1 en *lbis* van het koninklijk besluit nr. 22, maar dat dit besluit gewijzigd is door een wet van 2 juni 1998 die op 1 september 1998 in werking is getreden. De overgangsbepalingen die in artikel 6 van de nieuwe wet vervat zijn, hebben tot gevolg dat de beroepsverboden die voortvloeien uit de veroordeling die op 8 oktober 1984 door de Correctionele Rechtbank te Brugge werd uitgesproken, automatisch eindigen op 7 oktober 1994. Wat de periode vóór die datum betreft, doet de beklagde gelden dat het voormelde artikel 6 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt om identieke redenen als in arrest nr. 87/98.

Vanuit de vaststelling dat het beroepsverbod ingevolge de nieuwe wet beperkt is in de tijd maar automatisch blijft en dat het Hof die vraag nog niet heeft onderzocht, willigt de Rechtbank het verzoek van de beklagde in en stelt het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag.

In de zaak nr. 1713

De eerste beklagde is in 1986 wegens verscheidene misdrijven door de Correctionele Rechtbank te Brussel veroordeeld tot gevangenisstraffen met uitstel en tot boetes. Hij wordt voor de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel gedagvaard wegens meer bepaald overtreding van de artikelen 1, *lbis*, 3 en 4 van het voormelde koninklijk besluit nr. 22, omdat hij tussen 10 december 1997 en 25 maart 1998 in acht vennootschappen verscheidene functies heeft uitgeoefend.

In navolging van de beklagde oordeelt de Rechtbank dat de overgangsbepaling vervat in artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 een discriminatie bevat (door een foute formulering of doordat een specifiek geval wordt beoogd), doordat zij betrekking zou moeten hebben op alle personen aan wie het in het geding zijnde automatische onbeperkte verbod is opgelegd na een veroordeling die vóór de inwerkingtreding van de wet is uitgesproken, maar niet over hun lot beslist en alleen die personen beoogt aan wie de rechter die ze heeft veroordeeld uitdrukkelijk heeft verboden om de activiteit bedoeld in de bepaling uit te oefenen.

De verwijzende rechter gaat immers ervan uit dat de termen « l'interdiction 'prononcée' » die in (de Franse tekst van) artikel 6 worden gebruikt, dubbelzinnig zijn en volkomen in tegenspraak met zowel de tussenkomsten die tijdens de parlementaire discussie naar het in de tijd onbeperkte en dus automatische verbod verwezen (vermits dat het enige was dat onbeperkt in de tijd kon zijn, in tegenstelling tot het verbod dat door de rechter was uitgesproken en dat reeds in 1934 in een termijn van drie tot tien jaar voorzag) als met de vijf andere artikelen van de wet, die kennelijk het automatische verbod beogen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

a) *In de zaak nr. 1641*

Bij beschikking van 11 maart 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 6, 8 en 9 april 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 16 april 1999.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 21 mei 1999 ter post aangetekende brief.

b) *In de zaak nr. 1663*

Bij beschikking van 23 april 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 26 mei 1999 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 mei 1999.

Memories zijn ingediend door :

- P. Marchand, wonende te 8400 Oostende, Van Iseghemlaan 38, bij op 31 mei 1999 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 8 juli 1999 ter post aangetekende brief.

c) *In de zaak nr. 1713*

Bij beschikking van 24 juni 1999 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 13 juli 1999 heeft voorzitter in functie de termijn voor het indienen van een memorie verlengd tot 30 september 1999.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 14 juli 1999 ter post aangetekende brieven; bij dezelfde brieven is kennisgegeven van de beschikking van 13 juli 1999.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 12 augustus 1999.

Memories zijn ingediend door :

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 27 september 1999 ter post aangetekende brief;
- E. Verheyden, wonende te 1780 Wemmel, Bosch 66, bij op 28 september 1999 ter post aangetekende brief.

d) *In de drie zaken*

Van de memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 12 oktober 1999 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- E. Verheyden (in de zaak nr. 1713), bij op 14 oktober 1999 ter post aangetekende brief;
- P. Marchand (in de zaak nr. 1663), bij op 15 oktober 1999 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 29 juni 1999 en 29 februari 2000 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 11 maart 2000 en 11 september 2000.

Bij beschikking van 13 januari 2000 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 2 februari 2000.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 14 januari 2000 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 2 februari 2000 :

- zijn verschenen :
- . Mr. G. Kelder, advocaat bij de balie te Brussel, voor E. Verheyden;
- . Mr. F. Vandamme, advocaat bij de balie te Brugge, voor P. Marchand;
- . Mr. W. Timmermans *loco* Mr. P. Traest, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers L. François en H. Coremans verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. In rechte

- A -

Wat artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 betreft

A.1.1. De Ministerraad voert aan dat de in het geding zijnde overgangsbepaling het systeem van beroepsverbod handhaaft, dat ertoe strekte, enerzijds, het algemene vertrouwen te versterken door een specifiek beroepsverbod te koppelen aan diverse vormen van misdadig gedrag die duidelijk van oneerlijkheid en van een gebrek aan de meest elementaire integriteit getuigen en, anderzijds, een afschrikkende regeling in te voeren. Tegelijkertijd werden twee bijkomende doelstellingen nagestreefd, namelijk het automatische en in de tijd onbeperkte karakter van dat soort verbod afschaffen en via een overgangsbepaling de situatie regelen van personen aan wie reeds vóór de inwerkingtreding van de wet een verbod was opgelegd. Hun situatie is duidelijk gunstiger dan in het verleden, zodat men er te dezen niet van kan uitgaan dat er een onevenredigheid is tussen de aangewende middelen en het beoogde doel. Door het automatische karakter als dusdanig van het beroepsverbod in het tussentijdse recht ontstaat geen onevenredigheid tussen het aangewende middel en het beoogde doel. Indien dat wel het geval zou zijn, zou dat doel teniet worden gedaan en zou men de rechtszekerheid die door de niet-retroactiviteit van de wet wordt gewaarborgd, op de helling zetten.

A.1.2. In de zaak nr. 1641 voegt de Ministerraad toe dat het beroepsverbod van de betrokkene niet alleen het gevolg is van strafrechtelijke veroordelingen, maar ook van zijn hoedanigheid van niet-gerehabiliteerde gefailleerde. Hij behoudt alle vrijheid om zijn rehabilitatie te vragen.

A.1.3. In de zaak nr. 1713 is de Ministerraad van mening dat, ook al kan de formulering van de in het geding zijnde bepaling er twijfel over laten bestaan wat de interpretatie betreft van het begrip « interdiction 'prononcée' », de wil van de wetgever in dat opzicht toch ondubbelzinnig is aangezien de wetgever, zoals de parlementaire voorbereiding het aantoonde, het probleem van het automatische en in de tijd onbeperkte karakter van het beroepsverbod heeft willen oplossen en alle beroepsverboden heeft beoogd die vóór de inwerkingtreding van de wet van 2 juni 1998 op grond van de artikelen 1, *ibis* en 2 van het koninklijk besluit nr. 22 zijn opgelegd. Bovendien is de wil van de wetgever beter uitgedrukt in de Nederlandse versie van de in het geding zijnde bepaling (« het [...] opgelegde verbod »).

Bij gebrek aan verschil in behandeling is er geen schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.2.1. In de zaak nr. 1663 doet de eerste beklagde voor de feitenrechter gelden dat de automatische werking van het beroepsverbod waarin de artikelen 1 en *ibis* van het koninklijk besluit nr. 22 oorspronkelijk voorzagen en die door het Hof in zijn arrest van 15 juli 1998 is gecensureerd, bij wijze van overgangsmaatregel door artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 gehandhaafd blijft; dat systeem schendt dan ook de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. In haar memorie van antwoord verwijst die partij naar een opinie uit de rechtsleer volgens welke artikel 6, via een wettelijke overgangsmaatregel, een kunstmatige en tijdelijke verlenging vormt van een bepaling die in strijd wordt geacht met de Grondwet.

A.2.2. In de zaak nr. 1713 licht de eerste beklagde voor de feitenrechter toe dat de vraag rijst of artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 de gebreken van de artikelen 1, *ibis* en 2 van het koninklijk besluit nr. 22 op het gebied van grondwettigheid, die door het Hof in zijn arresten van 27 mei en 15 juli 1998 zijn gecensureerd, wel degelijk volledig opheft. Door de duur van het verbod tot tien jaar te beperken heft de wet weliswaar het eerste gebrek op het gebied van grondwettigheid op. Maar door te verwijzen naar de « interdictions 'prononcées' » en door dus alleen die verbodsbepalingen te beogen die niet automatisch uit een bepaalde strafsanctie voortvloeien, laat de in het geding zijnde bepaling de automatische verboden die vóór de inwerkingtreding van de wet van 2 juni 1998 zijn uitgesproken, bestaan en stelt zij zich bijgevolg bloot aan dezelfde kritiek van ongrondwettigheid als die welke door het Hof is geuit. Indien men echter een betekenis wil geven aan de in het geding zijnde bepaling (gezien het feit dat in het systeem van het koninklijk besluit nr. 22 de in het geding zijnde verboden niet werden uitgesproken maar automatisch waren), kan men ervan uitgaan dat de woorden « interdiction prononcée » in werkelijkheid de verboden beogen die het gevolg zijn van veroordelingen uitgesproken vóór de inwerkingtreding van de wet. Dat lijkt ook naar voren te komen in de parlementaire voorbereiding van de wet. Die interpretatie maakt echter geenszins een einde aan het debat over de grondwettigheid van artikel 6, dat daarentegen over twee precieze punten kan worden gevoerd, die opnieuw betrekking hebben op de inachtneming van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

A.2.3. Volgens dezelfde tussenkomende partij schendt de in het geding zijnde bepaling immers de voormelde artikelen 10 en 11, doordat de verboden gehandhaafd blijven die automatisch zijn uitgesproken - zonder dat de rechter zich over de noodzaak ervan heeft uitgesproken - vóór de inwerkingtreding van de wet. Bovendien is de rechter niet gemachtigd (in tegenstelling tot wat het organieke stelsel bepaalt) om de duur van het in artikel 6 bedoelde verbod te beoordelen, aangezien dat artikel die duur automatisch en ongenueanceerd op tien jaar terugbrengt; er bestaat geen enkele verantwoording voor het verschil in behandeling dat op die manier ontstaat tussen veroordeelde personen naargelang zij vóór of na de inwerkingtreding van de wet zijn veroordeeld.

A.2.4. In haar memorie van antwoord gaat dezelfde tussenkomende partij ervan uit dat de argumentatie van de Ministerraad de stelling sterkt die zij verdedigt : de parlementaire voorbereiding verwijst immers ook naar de « interdiction 'prononcée' », en de Nederlandse term « opleggen », in de betekenis van (iemand een straf) opleggen, komt uiteraard erop neer dat tegen hem een sanctie wordt uitgesproken. De term « prononcer » laat geen ruimte voor een andere interpretatie.

Wat artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 betreft

A.3. Volgens de Ministerraad is de kwestie van de overeenstemming van die bepaling afhankelijk van de vraag of men de situatie vóór of na de inwerkingtreding van de wet van 2 juni 1998 in aanmerking neemt.

Op grond van de vroegere wet was de bepaling vervat in artikel 3 een uitbreiding van artikel 1 : « Het in artikel 1 gestelde verbod geldt ook voor den niet in eer herstelden gefailleerde [...] ». Dat betekende dus dat de niet-verschoonbare gefailleerde niet alleen de gevolgen droeg die eigen zijn aan niet-verschoonbaarheid, maar ook een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod opgelegd kreeg.

Het lot van het beroepsverbod waarvan hij reeds het « slachtoffer » is, zal door het nieuwe artikel 6 worden geregeld en het komt hem toe zijn rehabilitatie te vragen om een einde te maken aan de gevolgen die verbonden zijn met de niet-verschoonbaarheid. Wat de situatie van de niet-gerehabiliteerde gefailleerde betreft op grond van de vroegere wet, moet worden verwezen naar de argumentatie met betrekking tot artikel 6 van de wet van 2 juni 1998.

Aangezien het automatische en onbeperkte karakter van de verboden bedoeld in het vroegere artikel 1 is opgeheven, moet ervan worden uitgegaan dat die wijzigingen bij uitbreiding van toepassing zijn op de niet-gerehabiliteerde gefailleerde, aan wie men dus niet meer welk beroepsverbod dan ook automatisch en voor onbeperkte tijd zal kunnen opleggen.

Wat artikel 3 betreft, kan er dus geen sprake meer zijn van een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

- B -

B.1.1. Ingevolge artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934, gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 2 juni 1998, kan de rechter die een persoon veroordeelt, zelfs voorwaardelijk, als dader van of medeplichtige aan een van de strafbare feiten vermeld in dat artikel, of poging daartoe, zijn veroordeling doen gepaard gaan met « het verbod om, persoonlijk of door een tussenpersoon, de functie van bestuurder, commissaris of zaakvoerder in een vennootschap op aandelen, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een coöperatieve vennootschap, enige functie waarbij macht wordt verleend om een van die vennootschappen te verbinden, de functie van persoon belast met het bestuur van een

vestiging in België, bedoeld in artikel 198, § 6, eerste lid, van de op 30 november 1935 gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen, of het beroep van effectenmakelaar of correspondent-effectenmakelaar uit te oefenen». Het komt de rechter toe de duur van dat verbod vast te stellen zonder dat die minder dan drie jaar of meer dan tien jaar mag bedragen.

B.1.2. De voormelde wijzigingswet van 2 juni 1998 heeft tegelijkertijd de lijst uitgebreid van strafbare feiten die aanleiding kunnen geven tot het in het geding zijnde verbod, het automatische karakter opgeheven dat het voormelde besluit aan dat verbod had gegeven, en de duur vastgesteld voor welke het verbod kan worden opgelegd.

De parlementaire voorbereiding verduidelijkt :

«Dit amendement beoogt een belangrijke wijziging aan te brengen in het stelsel van het beroepsverbod als bedoeld in artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934. Met name het automatische karakter van dit beroepsverbod heeft al heel wat kritiek uitgelokt (zie onder meer Huybrechts, L., 'Het beroepsverbod van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 : een bot zwaard van een blinde justitie ', noot onder Antwerpen, 17 oktober 1991, *R.W.*, 1991-1992, blz. 1034). Het gevaar bestaat immers dat zowel de rechter als de veroordeelde geen oog hebben voor dit gevolg van de veroordeling.

Voorgesteld wordt dan ook om dit automatisme te vervangen door een verplichting in hoofde van de rechter om te oordelen of hij al dan niet een beroepsverbod oplegt. Gelet op de feiten en de doelstelling van het koninklijk besluit nr. 22, zal de rechter dus per concreet geval uitmaken of de veroordeelde in de toekomst nog kan worden toegelaten tot het bestuur van of het toezicht op vennootschappen. » (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1311/3, p. 2)

«Die beperking in de tijd zou ook in dit wetsvoorstel moeten worden opgenomen. De huidige regeling sluit immers elke evenredigheid tussen de duur van de sanctie en de ernst van de feiten uit. In dat opzicht kan ze echter de toets van het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens niet doorstaan. Volgens het Hof te Straatsburg kan immers geen straf worden uitgesproken die de maatschappelijke reclassering van de veroordeelde onmogelijk maakt.

Het lijkt derhalve noodzakelijk voor het beroepsverbod een minimum- en een maximumduur te bepalen, waarbij men zich zou kunnen laten leiden door de fiscale wetgevingen (zie hierboven) of door artikel 3bis van het koninklijk besluit nr. 22 dat een duur van minimaal drie jaar en maximaal tien jaar bepaalt. » (*idem*, nr. 1311/5, pp. 4 en 5)

Wat artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 betreft

B.2.1. Artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 22, dat de voormelde wet van 2 juni 1998 niet heeft gewijzigd en waarop één van de prejudiciële vragen in de zaak nr. 1641 betrekking heeft, bepaalt :

« Art. 3. Het in artikel 1 gestelde verbod geldt ook voor den niet in eer herstelden gefailleerde, zelfs indien de toestand van faillissement in de gebieden die onder Belgisch gezag of bestuur hebben gestaan of in het buitenland is ontstaan. »

B.2.2. In het verslag aan de Koning dat dat besluit voorafgaat, is het doel als volgt omschreven :

« Om het vertrouwen in bedoelde instellingen [bedoeld zijn de vennootschappen die een beroep doen op de spaargelden van derden] te versterken komt het er op aan het bestuur, het toezicht en het beheer er van te ontzeggen aan onwaardige personen, wier gebrek aan rechtschapenheid duidelijk blijkt of aan personen, zoals gefailleerden, die, waar ze zich ongeschikt hebben betoond om hun eigen zaken te beheeren, niet zonder gevaar geroepen kunnen worden om andermans belangen waar te nemen. » (*Belgisch Staatsblad*, 27 oktober 1934, p. 5768)

B.3. Volgens de verwijzende rechter is het van rechtswege dat het verbod bedoeld in artikel 3 van het koninklijk besluit nr. 22 in geval van faillietverklaring wordt opgelegd.

Aangezien een faillissement aantoont dat de persoon die failliet is verklaard niet in staat zou zijn geweest om zijn eigen zaak te beheren en niet zonder risico die van een ander kan beheren, heeft de in het geding zijnde bepaling, wat de gefailleerden betreft, op die manier een maatregel genomen die op een objectief criterium berust en in verband staat met het beoogde doel. Er moet echter worden onderzocht of de maatregelen die zijn genomen ten aanzien van de personen bedoeld in artikel 3, niet kennelijk onevenredig zijn met het nagestreefde doel.

Het beroepsverbod is het automatische gevolg van een faillietverklaring; het is - behalve in geval van rehabilitatie - onbepakt in de tijd, ongeacht de omstandigheden die tot het faillissement hebben geleid; men heeft er geen debat over moeten voeren; het verbod vloeit voort uit een vonnis waarin het niet met redenen is omkleed.

Rekening houdend met de ernst van de maatregel, die het gevolg is van de verregaande beperking van de vrijheid van handel en nijverheid, gaan dergelijke regels verder dan wat de wetgever zelf voldoende heeft geacht om, op hetzelfde gebied, het nagestreefde doel te bereiken, wanneer het beroepsverbod wordt opgelegd, niet - zoals artikel 3 bepaalt - naar aanleiding van een faillissement, maar van een strafrechtelijke veroordeling. In dat laatste geval heeft hij immers een debat voor de rechter mogelijk gemaakt over het verbod en de duur ervan. Indien de wetgever van mening is dat de fout die in principe verboden is met een strafrechtelijke veroordeling het automatische karakter van het verbod niet verantwoordt, kan het faillissement, waarmee niet noodzakelijk een fout of zelfs maar een gebrek aan vaardigheid gemoeid is, dat evenmin verantwoorden.

Onder die voorwaarden kan het in het geding zijnde verschil in behandeling niet worden verantwoord.

B.4. In de interpretatie van de verwijzende rechter (B.3) moet de prejudiciële vraag die in de zaak nr. 1641 op artikel 3 betrekking heeft, bevestigend worden beantwoord.

B.5. Het Hof stelt echter vast dat artikel 3, in zoverre het bepaalt dat «het in artikel 1 gestelde verbod [...] ook geldt voor den niet in eer herstelden gefailleerde [...]», sinds de wijziging van dat artikel 1, in die zin kan worden geïnterpreteerd dat het in het geding zijnde beroepsverbod onder dezelfde voorwaarden en volgens dezelfde criteria als die van artikel 1 wordt opgelegd. In die interpretatie doorstaan de in het geding zijnde bepalingen de grondwettigheidstoetsing, aangezien het beroepsverbod niet automatisch is en beperkt is in de tijd.

Wat artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 betreft

B.6.1. Artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 bepaalt :

« Art. 6. Het aan personen vóór de inwerkingtreding van deze wet opgelegde verbod krachtens de artikelen 1, *1bis* en 2 van hetzelfde koninklijk besluit, blijft na de inwerkingtreding van kracht totdat tien jaar zijn verstreken sedert de datum van de veroordeling die tot het verbod aanleiding heeft gegeven. »

B.6.2. Hoewel die bepaling alleen de artikelen 1, *lbis* en 2 van het in het geding zijnde koninklijk besluit beoogt, moet zij in die zin worden geïnterpreteerd dat zij bij analogie op artikel 3 van toepassing is, aangezien het duidelijk niet de bedoeling van de wetgever was de niet gerehabiliteerde gefailleerden het voordeel van de regeling te ontnemen die hij voor de personen aan wie de voormelde strafrechtelijke veroordelingen zijn opgelegd, heeft ingevoerd. Het zou overigens incoherent geweest zijn indien hij voor de eerstgenoemden een strengere regeling zou hebben gehandhaafd dan voor de laatstgenoemden.

B.7.1. Volgens de formulering van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 1713 en de motivering van de beslissing die aan het Hof is voorgelegd, zou het voormelde artikel 6 een verschil in behandeling creëren tussen de personen die vóór de inwerkingtreding van de wet strafrechtelijk zijn veroordeeld of zich in staat van faillissement bevinden, naargelang het in het geding zijnde verbod automatisch was of uitdrukkelijk was uitgesproken door de rechter die de beslissing heeft gewezen: de overgangsmaatregel vervat in die bepaling zou alleen in het tweede geval van toepassing zijn.

B.7.2. De verwijzende rechter baseert zijn motivering op het feit dat in de in het geding zijnde bepaling in de Franstalige versie de termen « l'interdiction prononcée » worden gebruikt, terwijl zowel in de parlementaire voorbereiding als in de andere bepalingen van de wet van 2 juni 1998 naar het automatische verbod wordt verwezen.

Het Hof stelt vast dat de in het geding zijnde bepaling, doordat zij de artikelen 1, *lbis* en 2 van het koninklijk besluit nr. 22 beoogt, verwijst naar het verbod dat op grond van die bepalingen zelf van rechtswege voortvloeit uit de strafrechtelijke veroordelingen vastgelegd in die bepalingen en dat de verwijzende rechter automatisch noemt. In de Nederlandse tekst worden overigens de woorden « het [...] opgelegde verbod » gebruikt.

Hieruit volgt dat de in het geding zijnde bepaling geen aanleiding geeft tot het onder B.7.1 beschreven verschil in behandeling, en dat de prejudiciële vraag niet moet worden beantwoord.

B.7.3. De grieven die de eerste beklagde voor de feitenrechter in de zaak nr. 1713 in zijn memorie formuleert met betrekking tot de in het geding zijnde bepaling vallen samen met

die welke in de zaken nrs. 1641 en 1663 worden aangevoerd. Zij zullen hierna worden onderzocht, in het antwoord van het Hof op de prejudiciële vragen die in die zaken zijn gesteld.

B.8.1. Uit de prejudiciële vragen die in de zaken nrs. 1641 en 1663 zijn gesteld, blijkt dat het voormelde artikel 6 aan het Hof wordt voorgelegd in zoverre het een verschil in behandeling doet ontstaan tussen de personen die strafrechtelijk zijn veroordeeld of zich in staat van faillissement bevinden, wat aanleiding heeft gegeven tot het verbod bedoeld in die bepaling, naargelang zij vóór of na de datum van inwerkingtreding van de wet van 2 juni 1998 (1 september 1998) zijn veroordeeld of failliet verklaard: in het eerste geval is het in het geding zijnde verbod van toepassing zonder de waarborgen van een rechtspleging op tegenspraak die in het tweede geval gelden.

B.8.2. Artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 is een overgangsbepaling die de duur van het beroepsverbod dat verbonden is met een beslissing van vóór de inwerkingtreding van de wet, tot tien jaar beperkt, vanaf de datum van die beslissing. De wetgever heeft de verschillen in behandeling waartoe een dergelijke bepaling aanleiding kon geven onderzocht, en heeft doen opmerken:

«[...] de toestand van degenen die vóór de inwerkingtreding van de wet werden veroordeeld [, verbeterd] in ieder geval [...]. Zo de wet niets zou bepalen, dan zou het beroepsverbod levenslang blijven duren. Nu wordt het omgezet in een beroepsverbod van tien jaar.» (*Parl. St.*, Kamer, 1997-1998, nr. 1311/5, p. 9)

B.8.3. Inherent aan een overgangsregeling is dat een onderscheid wordt gemaakt tussen personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die onder het toepassingsgebied van die regeling vallen en personen die betrokken zijn bij rechtstoestanden die onder het toepassingsgebied van een nieuwe regeling vallen. Een dergelijk onderscheid houdt geen schending in van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet: elke overgangsbepaling zou inopportuun zijn mocht worden aangenomen dat zulke bepalingen de voormelde grondwetsbepalingen schenden om de enkele reden dat zij afwijken van de toepassingsvoorwaarden van de nieuwe wetgeving.

Bovendien zouden talrijke strafzaken die intussen zijn afgesloten, opnieuw moeten worden onderzocht indien de in het geding zijnde overgangsbepaling, die voor de betrokkenen

in een gunstigere regeling voorziet dan de vroegere bepalingen, hun de procedurewaarborgen zou bieden waarin de nieuwe bepalingen voorzien en waarnaar in de prejudiciële vragen wordt verwezen. Gezien het grote aantal procedures dat hieruit zou zijn voortgevloeid, heeft de wetgever met reden kunnen oordelen dat een dergelijke maatregel niet moest worden genomen.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 3 van het koninklijk besluit nr.22 van 24 oktober 1934 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in de interpretatie volgens welke het in een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod voorziet.

- Artikel 3 van het koninklijk besluit nr.22 van 24 oktober 1934 betreffende het rechterlijk verbod aan bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet in de interpretatie volgens welke het niet in een automatisch en in de tijd onbeperkt beroepsverbod voorziet.

- Artikel 6 van de wet van 2 juni 1998 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 22 van 24 oktober 1934 waarbij aan bepaalde veroordeelden en aan de gefailleerden verbod wordt opgelegd bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen en waarbij aan de rechtbanken van koophandel de bevoegdheid wordt toegekend dergelijk verbod uit te spreken schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

- De prejudiciële vraag die in de zaak nr. 1713 is gesteld, behoeft geen antwoord.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 21 juni 2000, door de voormelde zetel, waarin rechter H. Coremans voor de uitspraak is vervangen door rechter A. Arts, overeenkomstig artikel 110 van de voormelde wet.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior